פז: אמר רבי עקיבא פרק תשיעי שבת

כאשר צוך במרה. ואם תאמר מנא ליה דבמרה איפקוד אמצה דילמא כאשר צוך בפרשת מן דאשכחן דיני שבת כתובין שם את אשר תאפו אפו וגו' וי"ל משום דבכיבוד אב ואם נמי כתיב כאשר צוך ומסתמא כי היכי דהאי כאשר צוך במרה הכי נמי האי וכן מוכח בפרק ד' מיתות (סנהדרין דף ט:) דאיתמר מילתיה דר' יהודה אתרוייהו ואי"ת וכיון דבמרה איפקוד אשבת היכי אתרינן בפ' כל כתבי (לקמן קיח:) אלמלי שמרו ישראל שבת ראשונה לא שלטה בהן אומה ולשון שנאמר ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט וגו' וכתיב בתריה וינח עמלק אמאי קרי להאי שבת ראשונה כיון דבמרה נצטוו והא לא היתה שבת ראשונה דמעיקרא כתיב ויקשו מאילם ויבאו וגו' ואתרינן בסמוך דאותו היום שבת היה ועוד מקשים דמשמע מתוך הפסוקים שאתי שבתות היו קודם ראשונה כשנפעו מאילם ואחר אותו שבת ירד להם המן וכתיב ויהי ביום הששי לקטו לחם משנה וגו' וימיתו אותו על הנקב וגו' [ואיתמר משה אכלוהו היום וגו' ששת ימים תלקטוהו וגו' ויהי ביום השביעי יצאו מן העם ללקוט וגו'] משמע שבשבת שלישית שאחר מרה היה:

ואמר רב יהודה באשר צוך במרה.

האי קרא במשנה תורה כתיב וליכא למימר (ח) כאשר צוך בסתם תורה שהרי משה לא היה מספר אלא על הסדר וכבולהו לא כתיב כאשר צוך:

אתחומין לא איפקוד. אין ל"ל דאתיא כר' עקיבא דאמר (ט) תחומין דאורייתא דהא משמע לר"ע דבשביעי לכל הפחות איפקוד אתחומין דלאו דוקא נקט תחומין אלא כלומר הואיל שהיו מוליכין עמהן כל אשר להן ומר סבר איפקוד ואע"ג דבפרשת מן כתיב אל יצא איש ממקומו ודרשינן מיניה הואיל כספ"ק דעירובין (דף ח:) איכא למימר שאחר מתן תורה נאמר אחר שנעשה המשכן [כמו] שאמר הקב"ה להיות נגלה לפני העדות ומשום דשייכי למילי דמן כתביהו התם ומאן דאמר איפקוד אע"פ שבמרה נאמר כתביה התם כדפרישית:

ואותו יום חמישי בשבת היה בו'. ואם כן ברביעי שחטו פסחיהם ומאי נשבת שעברה לקחו פסחיהם שאז היה בעשור לחדש ועל כן קורין אותו שבת הגדול לפי שנעשה בו נס גדול דדאמרינן במדרש (שמות רבה פ' נא) כשלקחו פסחיהם באותה שבת נתקבלו בכורות אומות העולם אצל ישראל ושאלום למה היו עושין כך אמרו להן זבח פסח לה' שיהרוג בכורי מצרים הללו אצל אבותיהם ואל פרעה לנקם ממנו שיגלהו ישראל ולא רצו ועשו בכורות מלחמה והרגו מהן הרבה הה"ד למכה מצרים בבכוריהם: **ובתיב** ששת ימים תלקטוהו. פתיחה היכי מייתי ראיה מהאי קרא דבשבת היה והלא זה הפסוק נכתב אחר שירד כבר מן שבוע כשהגידו נשיאי העדה למשה שלקטו לחם משנה דכתיב ויאמר משה אכלוהו היום וגו' ששת ימים תלקטוהו והמן כבר ירד מיום ראשון שעבר ואור"י דאע"ג דלא נאמר עד אח"כ מ"מ מוכח שפיר דמשה שכח לומר להם והיה אומר היה לי לומר לכם מה שאמר הקב"ה כשנתן את המן שתלקטוהו ששת ימים וא"כ אחד בשבת היה: **עשר** עטרות נטל אותו היום. הא דלא תניא ראשון להקמת המשכן משום דאתרינן במדרש (ויקרא רבה פ' שמיני) שכל ז' ימי המלואים היה משה מעמיד המשכן ומפרקו אי נמי משום דעליה דהקמת המשכן קאי דה"ק אותו היום של הקמת המשכן נטל עשר עטרות אחרות: **ראשון** לאכילת קדשים. וכמ"כ במקום אכילת קדשים קתני שחיטתן נגמרו: יולרבנן ח' חסירין עבוד. אומר ר' יצחק דלא הוי ל"ל מ' חסירין עבוד אלא ז' חסירין ואייר דהיכא שאם עבורה כדאמר לעיל אלא משום דלר"י אילטריך למימר דשבעה חסירין עבוד דהא תניא דאותו יום ה' בשבת היה נקט נמי לרבנן שמנה:

כפה

לחנייתן. שהרי בר"מ חנו והכי קאמר שזי לחנייתן הוא השבת בחדש הוא שזי בשבת: **למסען.** אף למסען שביום שבאו למדבר סיני נסעו מרפידים: **וקא מיפלגי.** רב אחא ורבא במלגת שבת שנאמר להם במרה אם נצטוו על התחומין כו ביום לו לא דכתיב בדברות האחרונות שמור את יום השבת לקדשו כאשר צוך ש"מ קודם הדברות נצטוו בה: **ואי"י במרה.** דכתיב שם שם לו חק ומשפט (שמות טו): **אתחומין לא איפקוד.** הלכך כשנסעו מרפידים נסעו בשבת שלא הוזהרו (ט) ליכך יותר מהלפים אמה: **לערב.** לערב משמע לערב הבא: **ריש ירחא דאייר שבתא.** שהרי ניסן מלא הוא לעולם (יא) (יב) ורישי ירחא דסיון בחד בשבתא: **תשליש ניסן.** נתמלא בשלישי יום לשון שלש (יג) מיסר אייר שהרי אייר חסר כסדרן וכתרמי סיון בחד בשבתא הס"ד. ואח"כ מ"ה תשלים וכו' ואח"כ ד"ה מיסר אייר עשהו חסר כסדרן הס"ד והשתא נמתוך: (יד) ד"ה לשון וכו' לא שכן הס"ד: (טו) תוס' ד"ה ואמר ר' יהודה וכו' ולישנא למימר. נ"ב וכרש"י תוס' סנהדרין דף כ: מסני תירוץ אחר ע"ז ע"ש:

הגהות הב"ח

(א) גמ' מלא אימא מנערב: (ב) שם ת"ל רב אסי מתיאלה: (ג) שם ראשון לפסח בראשון לפסח בהנים ראשון (לאיעיר הכתי: (ד) שם ואין בין ר"ה לר"ה ואין בין פסח לפסח אלא ד' ימים: (ה) רש"י ד"ה לתחומין וכו' אלא בחוכרו שלא לילך: (ו) ד"ה ריש ירחא וכו' לעולם הס"ד ואח"כ מ"ה ורש ירחא דסיון בחד בשבת שהרי אייר חסר בסדרן ומתרמי סיון בחד בשבתא הס"ד. ואח"כ מ"ה תשלים וכו' ואח"כ ד"ה מיסר אייר עשהו חסר כסדרן הס"ד והשתא נמתוך: (ז) ד"ה לשון וכו' לא שכן הס"ד: (ח) תוס' ד"ה ואמר ר' יהודה וכו' ולישנא למימר. נ"ב וכרש"י תוס' סנהדרין דף כ: מסני תירוץ אחר ע"ז ע"ש:

רבינו חננאל

לחנייתן. דאלמא בשבת במסען היו, ולא היו מצווין על התחומין באותה שעה. רב אחא בר יעקב אמר אף ביום חנייתן היה מסען, והוא אחד בשבא, ומצווין היו על התחומין. ת"ש ניסן שיצאו בו ישראל ממצרים ביום חמישי הוה, דמשכחת [לה] אייר בו' וסיון בחד בשבת. אמרי לך רבנן אייר דההיא שהא עבורי עבורה וסיון בחרין בשבת. ת"ש דלא עבורה, דתניא יום ט"ו בניסן יום חמישי, השלים ניסן ארבע אייר להיות בשבת, חיסר אייר אירע סיון להיות באחד בשבת. הא מני ר' יוסי היא. אמר רב פפא ת"ש בחמשה עשר יום לחודש השני, אותו היום (ערב) שבת היה, ומדט"ו באייר בשבתא ריש ירחא דסיון בחד בשבא. ופרקי' דעיבורי עבורה לאייר וראש ירח סיון חרין בשבתא. אמר ליה רב חבי מחוזנאה לרב אשי ת"ש ויהי בחודש הראשון בשנה השנית בשבא לתודש הוקם המשכן, ותניא אותו היום נטל עשר עטרות, ראשון למעשה בראשית, אלמא חד בשבא היה. ומדראש חדש ניסן שנה שנית חד בשבת, ראש חודש ניסן דראשונה ארבע בשבת, דתניא אחרים אומרים אין בין עצרת לעצרת ואין בין ראש השנה לראש השנה אלא ארבעה ימים בלבד, ואם היתה שנה מעוברת חמשת. וכיון דראש חדש ניסן ארבעה ראש חודש סיון שבת, וקשיא בין לרבנן דאמרי תרין בשבא, ובין לר' יוסי דאמר חד בשבא.

מסורת הש"ס

(א) סנהדרין נו:, (ב) ערכין נו: סוכה מז: ר"ה ו: כ. [תוספתא ערכין פ"ה], (ג) יש שמחנו ליקר ורש ירחא הוא דבור חדש וכל"ל ורש ירחא דסיון חד כשבתא שהרי אייר חסר [תריין]; (ד) יש שמחנו שהו דיבור חדש ונרש"ר מיסר אייר עשהו תסר כסדרן. רש"ל, (ה) [שמות עח], (ו) [שמות כט], (ז) [ויקרא כו], (ח) [שם יז], (ט) [קטוה מ:], (י) דבור זה שיך לקמן דף פ"ח.

מוסף רש"י

כאשר צוך ה' אלהיך. כתיב בבברות אחרונות, גבי שבת יכנות אב ואם, ויכיכן לוך, הא ליכא למימר דמשה כתב לוך בסיני, דמשה לא מלליו היה אותה לבם משנה תורה ומאיירם על מצוותיו, אלא כמו שקבלה הוא, ויהיה חייב ומגיד לבם וכל מה שכתבה בבברות אחרונות היה כתיב בלוחות וכן שמע בסיני (סנהדרין נו:), אלא ארבעה ימים בלבד. אם נקבע עבשיו בחד בשבת יהא לשנה הבאה בחמישי בשבת (ר"ה ו: כ. סוכה מז: ועיין ערכין פ: קבבר לעולם כל חדש בשנה אחד מלא ואחד חסר ואין מעברין ואין מחבברין שוש חדש לזוכן והרא לה שנה שנ"ד ימים, נמצאת כל השנה שבועים שלמים חוץ מד' ימים, והן הראשון בבבעת השנה מקביעות מכתה (ר"ה ו: ובעיין שם כ. סוכה שם ועיין שם), ואם היתה שנה מעוברת חמשה. בבבר חודש ביטול לעולם חסר ואינו דוחה את המועבות אלא יום אחד בשנה יתר על ד' שבועות (ר"ה ו: ה: ע"ז שם כ. סוכה שם.

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com